

Олена ЛІВАНДОВСЬКА
аспірант спеціальності «Економіка»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

СОЦІАЛЬНИЙ ЧИННИК ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН НА ТЕРИТОРІЇ ВІДНОВЛЕННЯ

Через війну РФ проти України, розпочатої 24 лютого 2022 року, відбулося знищення багатьох об'єктів критичної інфраструктури, зазнали масових руйнувань цивільні об'єкти, травмування та загибель населення в різних куточках країни. Усі ці наслідки воєнного вторгнення є причиною масштабної міграції. Станом на 23 березня 2023 року, близько 7,9 млн українців знаходячись в пошуках безпеки були вимушені покинути Батьківщину.

Основними видами міграції населення, які наразі присутні в Україні, можна виділити такі:

- 1) міграція за кордон;
- 2) внутрішні переміщення всередині країни;
- 3) незаконне вивезення українських громадян до РФ;
- 4) імміграція в Україну [1].

Дослідження соціологічного опитування, яке проводили серед біженців, засвідчило, що якомога скоріше хочуть повернутися на Батьківщину 77% респондентів, серед них 35% чекають на закінчення війни, а 36% на безпечну ситуацію, у своїй місцевості. Також зазначається, що 7% респондентів мають на меті повернутися, щоб мати роботу на Україні, але є 7%, які взагалі не планують повертатися, проте є частина населення, що планували емігрувати раніше за кордон, і війна стала тригером для переїзду [2].

На сьогодні, серйозний вплив на психологічний стан та поведінку людей відіграють умови війни, особливо на їх почуття безпеки, довіру до інших та здатність до ефективної комунікації та співпраці. У даних умовах соціальні чинники можуть відігравати важливу роль у поверненні громадян до

нормального та повноцінного життя, а також підтримці їх психологічного благополуччя.

Значущими чинниками, які можуть спонукати українців повернутися додому в умовах війни є: сприяння відновленню зв'язків із родиною та спільнотою, адже у військових конфліктах люди можуть бути розділені від своїх родин та спільнот на довгий час, що призводить до почуття відчуження та самотності. Підтримка зв'язків із родиною та спільнотою може допомогти громадянам повернути віру в майбутнє та почуття приналежності до соціального середовища; незнання мови країни, в якій вони перебувають, що надає відчуття чужинця; прагнення продовжувати та реалізовувати свою діяльність за фахом у рідній країні; покликання допомагати у відбудові та відновленні Батьківщини.

Національною радою з відновлення України від наслідків війни в липні 2022 року було сформовано проєкт Плану відновлення України. Даний проєкт містить розділ щодо заходів повернення громадян до України. та Загальні цілі Плану відновлення за напрямом «Повернення громадян, які тимчасово переміщені, зокрема за кордон та їх інтеграції в суспільно-економічне життя держави» (рис.1) [3].



Рис. Загальні цілі Плану відновлення за напрямом «Повернення громадян, які тимчасово переміщені, зокрема за кордон та їх інтеграції в суспільно-економічне життя держави»

В межах цих цілей планується: забезпечення громадян тимчасовим житлом; відновлення зруйнованих та пошкоджених будинків; забезпечення зайнятості осіб, які повертаються до громад, з яких виїхали за період війни та міркувань безпеки; соціальна підтримка; відновлення соціальної, освітньої, культурної, оздоровчої інфраструктури та послуг у цих сферах [3].

Насправді для повернення більшості наших громадян з-за кордону та швидкого відновлення соціально-економічного стану нашої владі необхідно зосередити свої зусилля на декількох важливих напрямках. Нами визначено декілька соціальних чинників, які можуть бути важливими в умовах війни для повернення громадян:

1. Розробка програм психологічної підтримки для суспільства, адже психологічний дискомфорт та тривога є звичним у воєнних умовах і тому належна підтримка допоможе громадянам зрозуміти та управляти своїми емоціями;

2. Відкритість інформації. Недостача інформації може призводити до почуття страху та невизначеності. Потрібно забезпечити доступність актуальної та об'єктивної інформації про війну;

3. Забезпечення програмам підтримки громади та реінтеграції, які відіграють вирішальну роль у допомозі та поверненні громадян в умовах війни, наданні соціальних послуг і підтримці осіб незалежно від їх доходу, що може сприяти поверненню громадян та реінтеграції їх в суспільство.

Урядова політика та підтримка мають важливе значення для полегшення повернення та реінтеграції громадян, які постраждали від війни. Такі закони, як Закон України «Про соціальний та правовий захист осіб, позбавлених особистої свободи внаслідок збройної агресії», забезпечують соціальний та правовий захист осіб, які постраждали від війни. Загалом комплексна урядова політика, яка стосується економічних, соціальних та правових аспектів повернення та реінтеграції громадян, постраждалих від війни, може сприяти успішному переходу назад у суспільство [4];

4. Соціальні мережі можуть стати важливим інструментом для збереження зв'язків між людьми, які були розділені внаслідок війни. Вони можуть допомогти відновити зв'язки між родичами та друзями, підтримати віртуальну спільноту та допомогти людям знайти необхідну інформацію та підтримку;

5. Розвиток громадських організацій та благодійних фондів, які можуть допомогти відновити та підтримати соціальні послуги, які були пошкоджені або зупинені в результаті конфлікту. Вони також можуть допомогти у забезпеченні необхідної медичної допомоги, харчування та одягу громадян, котрі цього потребують.

Отже, умови війни можуть нанести серйозний вплив на життя людей та вимагати від них адаптації до нових умов та викликів. Тоді як, соціальні чинники відіграють важливу роль в таких умовах, допомагаючи людям зберігати почуття приналежності до спільноти, зменшувати почуття страху та допомагати у поверненні до нормального, повноцінного та мирного життя.

Література:

1. Вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні : аналіт. доп. / [В. Потапенко, А. Головка, О. Валецький та ін.] ; за ред. В. Потапенка. – Київ : НІСД, 2023. – 33 с. – <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.01>
2. UNIQAБлог. Зовнішні аспекти та виклики майбутньої відбудови: міграція. URL: <https://uniqa.ua/blog/vneshnie-aspekty-i-vyzovy-buduschego-vosstanovleniya-migratsiya/>
3. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Повернення громадян, які тимчасово переміщені, зокрема за кордон та їх інтеграції в суспільно-економічне життя держави». URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/return-of-temporarily-displaced-citizens.pdf>
4. ЗУ «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2010-20#Text>